

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 151. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeeventyr07val-shoot-idm139890597104752/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

»jeg vil gaae ned til hende, hun har saa svært ved at gaae op ad Trappen« og han Excellensen, den halvfjerdsindstyveaarige Maed gik ned i Porten for at bringe den fattige Kone Almissen — (FoF IX 164). — **21** *Enkens Skjæde*] en. beskeden gave, der for giveren er et stort offer; jvf. Markus 12.42. — **27** *her har været Folk fra Gæden*] jvf. Holbergs Børselstuen III 1. — **29** *Trojis*] grundlægger af den gr. tragedie i 6.årh. f.Kr. Skuespillerne har maske i de oldgræske dramaer.

253.1-2 *Der var Musik ...*] sml. M.L.E.: »Enhver Herre eller Dame, der kan kilmpre paa Claveer eller synge nogle Sange, tør nok i hver Kreds, de komme, føre deres Noder med og sætte sig til Claveret — derover gjøres sjelden Bemærkninger« (I 114), jvf. også *Et godt Humør* (II 240). — *5 stikker paa høire Side*] se n.t. (I 207.20-21).

254.2 *at stikke Piben ind*] gl. dansk ordsprog (Mau 7445); blive forsigtigere, mere tilbageholdende i sin optræden.

Nissen hos Spekhøkeren

Nissen hos Spekhøkeren blev trykt første gang i H 2-53, der udkom 30.11.1852.

Eventyrets tilblivelseshistorie er ukendt, men det er sandsynligvis skrevet i oktober 1852, som det indirekte fremgår af et brev til Carl B. Lorek 4.11.1852 (se ovf. s. 148).

A havde tidligere arbejdet flygtigt med nissefiguren i *Dadningen* (I 193) og *Reisekammeraten* (I 69.7 m. note), og nisserne er på listen over gæsterne, der skal inviteres i *Elverhøi* (II 80), men først i eventyrkomedien *Lykkens Blomst* (1845) spiller den en vigtig rolle som formidler mellem den naturlige og overnaturlige verden. Det samme er tilfældet i *Meer end Perler og Guld* (1849), der vidner om at nissen, der oprindeligt hører til på landet, men her kaldes busnisse og bor på Vesterbro i København, endnu var en ret ukendt skikkelse i byerne. A lader den således præsentrere sig selv ved ordret at citere Thieles Danmarks Folkesagn (SS X 417).

255.3 *Spekhøker*] viktualiehandler. — **5** *Juleaften ... Smør*] iflg. folketroen beskyttede nissen hus og hjem, og som tegn på det gode forhold mellem husbond og nisse sættes risengrød frem til nissen juleaften. — **14-16** *Papir ... Poesi*] egentligt indpakningspapir brugtes endnu ikke, jvf. *Hørren* (II 212). A brugte iøvrigt senere motivet med studenten og den gamle bog i *Tante Tandpine* (V 213f). — **24** *Bette*] skraldebøtte.

256.4 *Mundløder*] egl. om munden som taleredskab; snakketøj. —

13-14 *det er saadant noget ... klippes ud*] aviserne bragte dagligt en fortsat roman, føljetonen, som altid var anbragt nederst på siden; den kunne afklippes, falses og indbindes. – **18** *Smørfjerdings*] bøtte med $\frac{1}{4}$ tønde smør. – **22** *Qvisten*] iflg. Olrik 103 et minde om den unge A.s hybel i Vingårdsstræde. – **26-31** *en Stamme ... vidunderligt deligt*] sml. Gozzis trylletræ i *Fodreise* (60); jvf. løvrigt frugterne på kundskabens træ i *Paradisets Have* (I 152) og de lysende blomster i *Skyggen* (II 130). – **33** *fornummet*] fornemmet.

257.10-11 *Tidende*] sandsynligvis en hentydning til Berlingske Tidende. – **36** *Silkeantille*] sjalslignende klædestykke til udendørs brug.

Om Aartusinder

Om Aartusinder blev trykt første gang i *Fædrelandet* 26.1.1852 Nr.21.

Eventyrets umiddelbare inspiration kan være kommet fra en tegning til artiklen *L'Aérostationomie* af L.D. (Louis Desnoyers) i *Almanach pour l'année 1851* s.37. Tegningen påvirkede i hvert fald Vilh. Pedersens illustration af de tre herrer hængende i hver sin ballon i HP-55. Desuden var emnet – omend sørgeligt – aktuelt og meget omtalt pga. luftskibperen Tardini's to ballonopstigninger fra Tivoli og Christiansborg Ridebane 13.8. og 14.9.1851. Den sidste endte med at ballonen styrtede i Kallebodstrand og Tardini druknede.

A.s interesse for luftfart var af ældre dato. Motivet er således foregrebet i *Fodreise* 23f, hvor digteren i fantasien rykkes frem til år 2129 og ser et luftdampskib flyve forbi udspyende sort røg. Et nedkastet brev giver en lignende oversigt over Europas udseende som i eventyret, og brevet slutter med en profeti om, at amerikanerne vil komme på pilgrimsfærd til Europa. Dampballonen nævnes desuden flygtigt i en sammenligning med et stjerneskud i KES 218, hvorimod A i *Den onde Fyrste* (1840, IV 13ff) er opmærksom på flyvemaskinen som militært våben.

259.11-12 *Meeshandler*] Michael Drewsen (1804-74) grundlagde Silkeborg 1845 og byggede foruden en papirfabrik bl.a. bageri og melmølle i 1850, da A var gæst hos Drewsens. I Drewsens have var netop en gravhøj, jvf. rejseskildringen *Silkeborg* (1854): »Sæen skvulper mellem Rørene hen over de røde Steenbrokker, Resterne af Bergen; kun en enkelt stor udhugget Gravsteen, vistnok en Slags *Portugesims* ligger her paa Steendyssen« (SS VI 280). – **18-19** *Traad under Verdenshave*] det første længere søkabel blev nedlagt 1850 mellem Dover og